

Borovice z Nového světa

Eva Hanzelková

Vybavíme-li si předvánoční shon, mnoho z nás si ho spojí se sháněním stromku a nejčastější volbou pak bývají smrk, jedle či borovice. A rozhodnete-li se pro borovici, zbývá ještě vybírání, zda třeba lesní nebo černou. Mezi druhy, které jsou jako vánoční stromky méně běžné, ale najdeme i borovice, jejichž názvy neznějí tak „hezky česky“. Už jste někdy slyšeli o borovici vejmutovce, douglasce tisolisté nebo borovici Banksově, lidově nazývané též banksovka? Všechny pocházejí ze Severní Ameriky a jejich názvy jsou odvozeny od jmen mužů, kteří tyto stromy Evropě představili. A čeština se musela s těmito cize znějícími názvy nějak vypořádat a snad se vypořádává dodnes.

Borovice Banksova, která se Evropě pěstuje od roku 1785, způsobila problémů nejméně: Britský botanik Joseph Banks měl jméno krátké a pro Čechy snadno „stravitelné“ při výslovnosti s českým [a].

Borovice vejmutovka, do Evropy přinesena již roku 1705, měla se svým jménem trable větší, dokonce ještě než se dostala k nám. Původně byla pojmenována podle kapitána George Weymoutha, ovšem o tuto poctu ho připravil britský lord Weymouth (shoda jmen byla pouze náhodná) dodáním svého šlechtického titulu k názvu stromu, tedy Lord Weymouth Pine. Dodnes se v různých zdrojích můžeme setkat s neshodami ve vysvětlení původu tohoto jména. V češtině ovšem tato borovice nejdříve získala název zcela jiný: Znamý český přírodovědec Jan Svatopluk Presl ji roku 1846 ve *Všeobecném rostlinopisu* nazval sosnou hladkou. Na přelomu 19. a 20. století se již ale můžeme v *Analytických tabulkách k určování nejdůležitějších rostlin cévnatých, samostatných i pěstovaných* od středoškolského profesora Josefa Zahradníka setkat s názvem vemautovka. Na této psané podobě můžeme dobře vidět snahu českých mluvčích vyslovit toto poměrně obtížné cizí jméno. Někdy během příštích sta let se pak ale definitivně ustanovil pravopis vejmutovka. Ten sice nezachycuje původní výslovnost o nic přesněji než podoba předchozí, vyhrál ale snad proto, že po jazyku pěkně „sklouzne“.

Douglaska tisolistá se do Evropy dostala až roku 1827, a to díky skotskému botanikovi Davidu Douglasovi. I když se občas setkáme i s pravopisem duglaska, povětšinou se používá název, v němž je jméno jejího objevitele v nezměněné podobě, tedy douglaska. To ovšem způsobuje až do dnešních dnů problém, který je u výše zmíněných borovic již překonaný – kolísání ve výslovnosti. *Příruční slovník jazyka českého* (1935–1937) uvádí výslovnost [dagleska], *Slovník spisovného jazyka českého* (1960) [duglaska] a *Slovník cizích slov* (1981) připouští [daglaska] a [duglaska]. Kromě těchto verzí ale nemůžeme zapomenout též výslovnost [douglaska], která ač se ve slovnících nevyskytuje, je rozšířená a běžně užívaná mezi lesníky a v nemalé míře i laickou veřejností.

Mezi vánočními stromky, které můžeme obdivovat na náměstí prakticky všech měst ve svátečním období, můžeme občas spatřit právě i douglasku. Budete-li tedy mít jedné zimy to štěstí narazit na ni i ve vaší obci, můžete si ještě s ostatními přihlížejícími promluvit o tom, jak jí vlastně říkají.